

Árva László–Könyves Erika

A nemzetközi és a hazai oktatási turizmusról

A szolnoki főiskolások 800 milliót költenek el évente a városban

László Árva–Erika Könyves: Educational Tourism: a Conceptual Framework
Though educational tourism has already emerged in the early times in Europe, the theoretical analysis of educational tourism is relatively recent. The first books on educational tourism were only published in 2003. In Hungary the weight of educational tourism is not high – less than 1 % of tourist arrivals and less than 4 % of total tourist spending – but per capita spending is the highest among tourists arriving in Hungary with educational purposes. Surprisingly tourists arriving for longer than one day with an educational purpose had more than 100 % higher spending during the last couple of years than tourists arriving for more than one day with business purposes. Because of this high spending educational tourism is very important for the towns where foreign students pursue their studies. Not only foreign student mobility can be regarded as educational tourism but internal student movement as well. Students who live in other towns and who come to a town to enrol at a university have important contribution to the economy of this town – just like the non-educational, traditional tourists do.

Összefoglaló

Bár az oktatási célú turizmus igen korán megindult Európában, az elméleti elemzésére csak viszonylag a későbbi időkben került sor. 2003-ban adták ki az első szakkönyveket, amelyek az oktatási turizmussal foglalkoztak. Magyarországon az oktatási turizmus jelentősége a turista-érkezésekben nem éri el az 1%-ot, a turista összes költségén belül pedig 4% alatt marad. De alapvetően más képet kapunk, ha az egy főre eső költséget vizsgáljuk. Az elmúlt években meglepő módon az egy napnál hosszabb tartózkodások esetén a hazánkba tanulási céllal beutazó turisták egy főre vetítve kétszer annyit költhettek, mint akik üzleti programmal látogattak hazánkba. E magas költség miatt az oktatási turizmus igen fontos azon városok számára, ahol a külföldi hallgatók tanulmányaikat folytatják. De nem

csak a nemzetközi felsőoktatási mobilitást kell figyelembe venni, hanem a hazait is, tehát azokat a hallgatókat, akiknek az otthona nem ott van, ahol tanulmányaikat folytatják, hiszen ők is — akárcsak a nem oktatási, úgynevezett "klaszikus" turisták — nagymértékben hozzájárulnak költségeikkel az adott város gazdaságának bevételeihez.

Oktatási turizmus vagy nemzetközi akadémiai mobilitás

Az egyetemi és főiskolai hallgatók hosszabb-rövidebb ideig külföldön folytatott tanulmányait két szempontból vizsgálhatjuk. A hagyományos és elterjedt felfogás ezt a témát akadémiai, tudományos és oktatási szempontból vizsgálja és kiemeli az oktatás hatékonyságának növeke-

dését, a más kultúrák megismerését, a neves külföldi tanároktól való tanulás lehetőségét. Ez a megközelítés egyúttal azt is — implicite — feltételezi, hogy a külföldi tanulás indítékai között az oktatási, tanulási szempontok játszanak főszerepet. Ez a megközelítés mind a mai napig domináns a hallgatói mobilitással foglalkozó tanulmányokban.

Bár kétségtelen, hogy a nemzetközi hallgatói mobilitás akadémiai aspektusai igen jelentősek, a nemzetközi hallgatói mobilitás tömegessé válása mellett mindinkább fel kell figyelni annak egy másik, nevezetesen turisztikai nézőpontjára is, amely két síkon is megjelenik.

- Egyfelől megfigyelhető, hogy a nemzetközi hallgatói mobilitás motívumai közt — még ha nem is elsődlegesen — de vannak turisztikai megfontolások is. Nevezetesen a külföldi tanulás célegyetemének, illetve célországának kiválasztásánál szerepet játszik az is, hogy az turisztikailag mennyire vonzó desztinációban található.
- másfelől, amint azt a későbbiekben látni fogjuk, a külföldön tanuló hallgatók jelentős mértékben járulnak hozzá egy adott térségben a turisztikai bevételekhez.

Az oktatási-tanulási turizmus fogalma

A nemzetközi felsőfokú hallgatói mobilitást — vagyis külföldi hallgatók fogadását, illetve egyetemi és főiskolai hallgatók külföldi képzésben való részvételét — elsősorban oktatási, tudományos, valamint kulturális aspektusból szokták elemezni, de az elmúlt években néhány szakember külföldön felhívta a figyelmet ennek az áramlásnak a turisztikai vonzataira is.

Bár a tanulási céllal történő turizmus valójában több száz éve megindult Európában, ennek ellenére a turizmus ezen formájáról csak igen kevés szakirodalom jelent meg az elmúlt években, sőt hosszú ideig az sem volt egészen világos, hogy mit is kell tanulási vagy oktatási turizmus alatt érteni.

A WTO meghatározásában (idézi Holloway

[2002]) a turizmus motivációi között a nyaralás, az üzleti turizmus, az egészségturizmus, a MICE-turizmus, a családi turizmus, a vallási turizmus és a sportturizmus mellett a *tanulási célú* turizmus is (study) is megtalálható, mégis a tanulási-oktatási turizmus egyik legfontosabb formáját, nevezetesen a külföldi egyetemi tanulmányokat sokáig nem tekintették par excellence turizmusnak. Ruth Pape már a hatvanas években felhívta a figyelmet arra, hogy sok esetben turisztikai motivációk határozzák meg a fiatalok munkavállalását is (Pape [1964]), de ugyanezt a következtést általánosítva nem alkalmazták a külföldön, vagy az ország más részében történő tanulásra, pedig számos jel mutatott arra, hogy ez esetben is jelentős szerepet játszott a turisztikai desztináció vonzereje az oktatási intézmény kiválasztásában.

Az oktatási-tanulási céllal folytatott turizmussal foglalkozó szakkönyvek közül a legjelentősebb Brent W. Ritchie [2003] Neil Carr-ral és Chris Cooper-rel írt közös munkája, amelyet az Aspects of Tourism sorozatban jelentettek meg. Ebben részletesen elemzik az oktatási turizmus kialakulását, történetét és napjaink tendenciáit.

Az oktatási-tanulási célú turizmusnak számos formája van és a szakirodalomban egyáltalán nincs egyetértés a tekintetben, hogy milyen jelenségek is sorolhatók az oktatási-tanulási (educational) turizmus körébe. Holloway [2002] széleskörűen használt szakkönyvében még csak az újságíróknak egy adott desztináció bemutatására szervezett study-tour-okat említi példaként az oktatási-tanulási turizmusra, míg Ritchie tanulmányában [2003] ennél sokkal tágabb értelemben jelenik meg az oktatási-tanulási turizmus. Ritchie munkájában a study-tour-ok mellett az iskolák által szervezett oktatási célú kirándulások, azon felnőt és szenior utak, amelyek elsősorban az önművelődést szolgálják, valamint az egyetemi és főiskolai hallgatók nemzetközi mobilitása (vagyis a külföldön folytatott tanulmányok) egyaránt az oktatási-tanulási turizmus sajátos formáiként jelennek meg.

Ahogy az szakirodalom lassan felfedezte magának a már valójában nagyon régen meglévő, de sokszor a turizmus területén kívülinek tekin-

tett oktatási-tanulási turizmust, szükségessé vált e jelenség pontosabb körülírása, fogalmának meghatározása is. (Természetesen a turizmus területén nem könnyű egyértelmű meghatározásokat alkotni, gondoljunk csak arra, hogy már magának a turizmusnak a leírása is milyen sok vitára adott alkalmat az elmúlt évtizedekben. ld. Lengyel 1993).

A nehézségek ellenére Ritchie megkísérelt egy nagyjából átfogó definíciót alkotni az oktatási-tanulási (educational) turizmusra, amely a következő:

„Az oktatási-tanulási (educational) turizmus felőlel minden olyan turizmus tevékenységet, amelynek során az utazás vagy kirándulás elsődleges vagy másodlagos célja oktatás vagy tanulás. Ez magában foglalja az általános oktatási célú turizmust, a felnőtt oktatási és tanulási célú utakat, a nemzetközi vagy belföldi egyetemi és egyéb iskolai turizmust, az iskolai kirándulásokat, a nyelvtanulási célú turizmus-programokat, valamint a nemzetközi hallgatói csereprogramokat is.” (Ritchie [2003]).

Bár nem tekinthetjük ezt a meghatározást sem tökéletesnek, a következőkben kiindulási pontként ezt fogjuk használni.

Az oktatási turizmus esetében problémát okozhat, hogy ez esetben általában egy évnél hosszabb tartózkodásról van szó, viszont a turizmus WTO által elfogadott definíciója szerint nem beszélhetnénk turizmusról. Véleményünk szerint azonban a helyi turizmusipar szempontjából mindenképpen oktatási turizmusról kell beszélnünk akkor is, ha a hallgató több szemesztert is az adott lakóhelyétől távoli egyetemen vagy főiskolán tölt el, hiszen a fajlagos költségei az adott desztinációban nem függenek attól, hogy egy évig vagy annál hosszabb ideig tartózkodik ott. Nem egy egyetemi város napjainkban egyre inkább a más térségekből érkező hallgatók költségeiből jut közvetve jelentős bevételhez, amelyet éppen a turizmusipar generál. Sokan laknak szállodákban, valamint költségeik struktúrája sok esetben hasonlít a hagyományos turisták költségi struktúrájához: nagyobb mértékben veszik igénybe az éttermek és szórakozóhelyek szolgáltatásait, mint a helyi lakosok, többet

járnak a helyi múzeumokba, stb. Ez a probléma is ismételten jelzi a turizmus fogalmi definiálásának nehézségeit és azt a feladatot, hogy nem a definícióhoz kell igazítani az életet, hanem az élethez a definíciót.

A oktatási-tanulási célú turizmus kialakulása, fejlődése

Angol és amerikai szakírók és nyomukban a hazai szerzők is általában az úgynevezett Grand Tour-t tekintik az oktatási-tanulási célú turizmus első példájának, amelynek során a 17. században angol arisztokraták és tudományos érdeklődésű társaik hosszabb, szervezett utazásokat folytattak a kontinentális Európában. A turizmus történetével foglalkozó alapműnkák (Holloway [2002], Tasnádi [1998]) rendszerint kiemelik, hogy a Grand Tour-ok célja az volt, hogy a lehető legtöbbet megtanítsa a résztvevőknek a kontinentális Európa országairól, civilizációjáról, a meglátogatott országok nyelvéről, miközben olyan, úriemberek számára elengedhetetlen tudományokban is jártasságot szereztek a résztvevők, mint a vívás, lovaglás, tánc és társasági viselkedés szabályai. Európa elmaradottabb keleti felének fiataljai számára hosszú időn keresztül a felsőfokú tanulmányok folytatásának egyetlen lehetősége az volt, hogy elutazzanak olyan országokba — Franciaországba, Németországba, Hollandiába, Észak-Olaszországba — ahol már fejlett egyetemi élet alakult ki. Bár a mai értelemben vett turisztikai termékekhez a történelem során valóban a Grand Tour-ok álltak a legközelebb, már ezt megelőzően számos példája volt a tanulási-oktatási célú turizmusnak. Hogy csak hozzánk közeli példákat említsünk: már a reformáció éveiben rendszeresen utaztak ki magyar diákok a nagynevű nyugat-európai egyetemekre, hogy ott tanuljanak tovább. Ebben az esetben azonban az oktatási és tanulási motívum szerepelt ugyan, de a turizmus aspektus azonban háttérbe szorult, mintegy kényszerűségnek feltüntetve az utazást, hiszen hasonló hazai egyetemek még nem működtek ekkoriban. A korai magyar oktatási turizmus nem volt to-

mege, hiszen a huszadik század vége előtt kevesen folytathattak felsőfokú tanulmányokat.

Az oktatási-tanulási célú turizmus első nagy virágkora azonban mindenképpen a 19. századra tehető, arra az időszakra, amelyet egyre több közgazdász és gazdaságtörténész „az első globalizáció” korszakának nevez. A 19. században ugyanis a közlekedés és hírközlés gyors fejlődése nyomán a korábbiakhoz képest igen nagy mértékben felgyorsul az emberek, a javak és a tőke nemzetközi áramlása, amelyet Európában a napóleoni háborúktól egészen az első világháborúig tartó viszonylagos békés évtizedek is elősegítettek. A 19. század tehát nem véletlenül tekinthető a turizmus bölcsőjének is, amelyen belül az oktatási-tanulási célú turizmus igen jelentős szerepet játszott.

Az oktatási és tanulási célú turizmus újabb fellendülésére a 20. század második felében, a „második globalizáció” korszakában került sor. Ebben az időszakban a közlekedés és hírközlés újabb forradalmára került sor, megjelentek a nagy befogadóképességű, nagy sebességű repülőgépek, nagy sebességű vonatok, autópályák építésére került sor a fejlett térségekben és mindenekelőtt a hírközlési mesterséges hordak tömeges megjelenése, a számítógép-forradalom nyomán széleskörűen elterjedt az internet használata. Mindezek együttesen jelentős mértékben növelték a világméretű turizmust, és azon belül ismét lökést adtak az oktatási-tanulási célú turizmusnak is.

Napjainkban pontos adatok nem állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy világméretben mekkora az oktatási és tanulási turizmus volumene, és hogy azon belül mekkora arányt képviselnek a felnőtt study tour-ok, a senior utak, illetve milyen arányt képvisel a felsőfokú tanintézetekben tanuló hallgatók nemzetközi oktatási mobilitása. Valószínűleg nem járunk azonban messze az igazságtól, ha úgy véljük, hogy az oktatási és tanulási turizmuson belül a nemzetközi felsőoktatási mobilitás válik egyre inkább dominánssá, ahogy a fiatalok egyre nagyobb számban kapnak lehetőséget arra, hogy tanul-

mányaik egy részét külföldi (esetleg több különböző) egyetemen végezzék.

A nemzetközi oktatási-tanulási célú turizmus volumenére több becslés is áll rendelkezésre, ezek közül legáltalánosabban az OECD évente kiadott „Education at a glance” című publikációjában szereplő adatokat tekinthetjük a legelfogadhatóbbnak. Az OECD szakértői ugyanis a tagországoktól, illetve az OECD számára adatokat szolgáltató nem tag kormányoktól begyűjtött adatokat azonos módszertan alapján, összehasonlítható formában publikálják.

Az OECD adatai (OECD [2007]) szerint a külföldön tanuló hallgatók száma az elmúlt évek során jelentősen emelkedett. 1975-ben 0,6 millió, 1990-ben 1,2 millió, 2005-ben pedig már 2,7 millió volt a külföldön felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók száma.

A legjelentősebb célországok a nemzetközi felsőoktatási turizmusban a fejlett OECD országok: az Egyesült Királyság, Svájc, Németország, Ausztria, Franciaország, a külföldi hallgatók pedig elsősorban a harmadik világ gyorsan iparosodó országaiból: Indiából, Kínából, Vietnámból, Thaiföldről érkeznek a fejlettebb térségekbe. Az összes külföldi hallgatón belül a harmadik világ országaiból érkezők aránya meghaladja az 50%-ot az OECD adatai szerint.

A fejlett országokban a külföldi hallgatók aránya az összes felsőoktatási hallgatói létszámon belül egyre magasabb. Napjainkban Ausztriában 11%, Franciaországban 10%, Svájcban 13%, Az Egyesült Királyságban pedig 14% volt 2006-ban a külföldi hallgatók aránya. (OECD [2007]). Hazánkban ez a szám hivatalos adatok (Hatos Pál [2004], OECD [2007], illetve KSH [2006]) szerint csak 3% körül mozgott az elmúlt évek során, ami azt is mutatja még jelentős tartalékok vannak a külföldi fiatalok, diákok „elcsábításában”

A nemzetközi oktatási-tanulási célú turizmusnak számos formája alakult ki. Ezek közül a legfontosabb kétségtelenül a külföldi felsőfokú oktatási intézetekben való tanulás, amelynek során egy vagy több szemesztert a hallgatók egy másik országban végeznek el. Európában az az utóbbi években az unió oktatási mobilitást elősegítő

programjai, az ERASMUS és a SOKRATES, jelentős mértékben hozzájárultak az oktatási-tanulási turizmus fejlődéséhez.

Az nemzetközi oktatási célú turizmus hatása a fogadó országra, illetve térség gazdaságára

A KSH adatai szerint 2006-ban összesen mintegy 38.318 ezer látogató érkezett Magyarországra, ezen belül tanulási céllal 293 ezer, ami az összes érkezés 0,76%-a. A legnagyobb arányt az érkezéseken belül az átutazók (14.694 ezer fő), a szabadidő eltöltése céljából érkezők (10.709 ezer fő), valamint a vásárlási céllal érkezők (6.980 ezer fő) tették ki. Ugyanakkor az összes turistaköltés 970.535 millió forint volt 2006-ban, amin belül a tanulási céllal érkezők költsége 30.144 millió forint volt, az összes költség 3,7%-a. A legtöbbet a szabadidejüket eltöltő turisták költöttek, összesen 529.489 millió forintot, ez az összes bevétel 54,6%-a.

Ezek az adatok első pillantásra azt érzékeltetik, hogy mind a turistaérkezéseken, mind az összes költségen belül az oktatási turizmusnak nincs jelentős szerepe hazánk beutazó turizmusán belül.

Más képet kapunk azonban akkor, ha az egy főre eső költségeket érkezési célok szerint vizsgáljuk. Ebben az esetben azt a meglepő adatot kapjuk, hogy a legmagasabb egy főre eső költség a tanulási céllal hazánkba érkező „turistáktól” származik. Az átlagos egy főre eső költség 2006-ban 25.272 forint volt, s ezen belül messze kiemelkedően legmagasabb költséget a tanulási céllal érkező látogatók esetében tapasztaltunk, 102.881 forintot, megelőzve az üzleti és a szabadidős turizmus egy főre eső költségét is. Még nagyobb a különbség a több napos érkezések esetében, ekkor az átlagos költség 2006-ban 77.780 forint volt, míg a tanulási céllal érkezők 263.657 forintot költöttek fejenként, több mint kétszer magasabb összeget, mint a második helyen álló üzleti céllal érkező turisták (KSH [2007])

Mindez véleményünk szerint két dolgot jelent:

- az oktatási turizmus potenciálisan igen nagy jelentőségű lehet hazánknak az ilyen célú érkezések növekedése esetében,
- valamint azon térségek, ahová az oktatási célú turizmus koncentrálódik, már ma is igen jelentős turisztikai bevételekre tesznek szert. Ezt a tényét azonban sok esetben hajlamosak vagyunk elfelejteni amiatt, hogy a nálunk tartósan élő külföldi hallgatókat nem szokás par excellence turistáknak tekinteni.

Belföldi oktatási turizmus?

Véleményünk szerint azonban nem csak nemzetközi oktatási turizmusról beszélhetünk, hanem belföldiről is, nevezetesen abban az esetben, amikor hallgatónak nem ott van az állandó otthona, ahol tanul. A belföldi felsőoktatási turizmus különösen azon városok számára igen fontos, ahol

- a hagyományos gazdasági tevékenységek (ipar, mezőgazdaság) a rendszerváltást követően leépültek, és ahol a lakosság hagyományos megélhetése emiatt veszélybe került,
- és ahol a hagyományos turizmus valamilyen ok miatt (vonzóerő, szálláshely hiánya, illetve rossz elérhetőség) nem tudott kialakulni,
- ahol a rendszerváltást követő évek során jelentős felsőoktatási centrum alakult ki és fejlődött azóta is, és amely elsősorban nem helyben lakó hallgatókat képez.

Jó példa erre az esetre Szolnok, ahol a rendszerváltást megelőzően elsősorban nagy szocialista ipari üzemek adták munkát a város és a környező települések lakosainak, de 1990 után a nagy ipari foglalkoztatók sorra tönkrementek, illetve jelentősen csökkentették létszámukat.

A korábban sok embert foglalkoztató szolnoki Mezőgépgyár leállt, a Tiszamenti Vegyiműveket a privatizáció során feldarabolták és ma az utódszervezetek csak töredékét foglalkoztatják a korábbi létszámnak, a MÁV jelentősen csökkentette

1. táblázat

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Szolnokon 2006-ban

Vendég			Előző év=100,0%			Vendégéjszaka			Előző év=100,0%		
külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
9 893	25 268	35 161	103.5	102.1	102.5	22 873	47 676	70 549	119	105.7	109.7

Forrás: MTRT Észak Alföldi RMI

kentette a foglalkoztatottjainak létszámát Szolnokon, a Szolnoki Papírgyár többszöri tulajdonosváltáson ment át és éppen 2008 tavaszán adják el ismét, a cukorgyár már régebben nem termel. Napjainkban a megyeszékhelyen közvetve és közvetlenül egyik legjelentősebb foglalkoztató a Szolnoki Főiskola több mint 200 dolgozónak ad munkát. Ez az egyik olyan szervezet a városban, amely dinamikusan fejlődött az elmúlt 15 év során.

Szolnoki Főiskola Üzleti Fakultásán 2007-ben mintegy 2000 hallgató tanult az összes évfolyamon és szakon, akik összesen mintegy 9 hónapot töltenek többé-kevésbé folyamatosan a városban. A 2000 főn belül mintegy 90% nem szolnoki illetőségű.

Szolnok gazdaságában a klasszikus turizmus mind a mai napig nem játszik szerepet. 2006-ban a rendelkezésre álló statisztikák szerint csak

összesen 35.161 látogató (ezen belül csupán 9.893 külföldi és 25.268 hazai) szállt meg kereskedelmi szálláshelyen, ők is csak rövid ideig tartózkodtak ott. Az átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken 2 nap volt.

A Szolnoki Főiskola gazdasági jelentőségét nem csak ez adja, hanem az is, hogy a főiskolát évente mintegy 2000 nappali hallgató látogatja, akiknek több mint 90%-a nem szolnoki. Ők — még ha hétvégekre haza is utaznak a városból — a szorgalmi időszak során idejük nagy részét (összességében évente legalább 9 hónapot) Szolnokon töltik és itt is költenek, és ezáltal a Szolnoki Főiskola az általa generált „belföldi oktatási turizmus” révén igen jelentősen hozzájárul a város gazdaságához.

Ha a Szolnoki Főiskolán tanuló nem szolnoki nappali tagozatos hallgatók itt tartózkodását vendégéjszakára számoljuk át, akkor — meg-

2. táblázat

A nem szolnoki lakóhelyű, de a Szolnoki Főiskolán tanuló nappali tagozatú hallgatók összes havi költségére vonatkozó megkérdezés eredményének összefoglaló SPSS output táblája

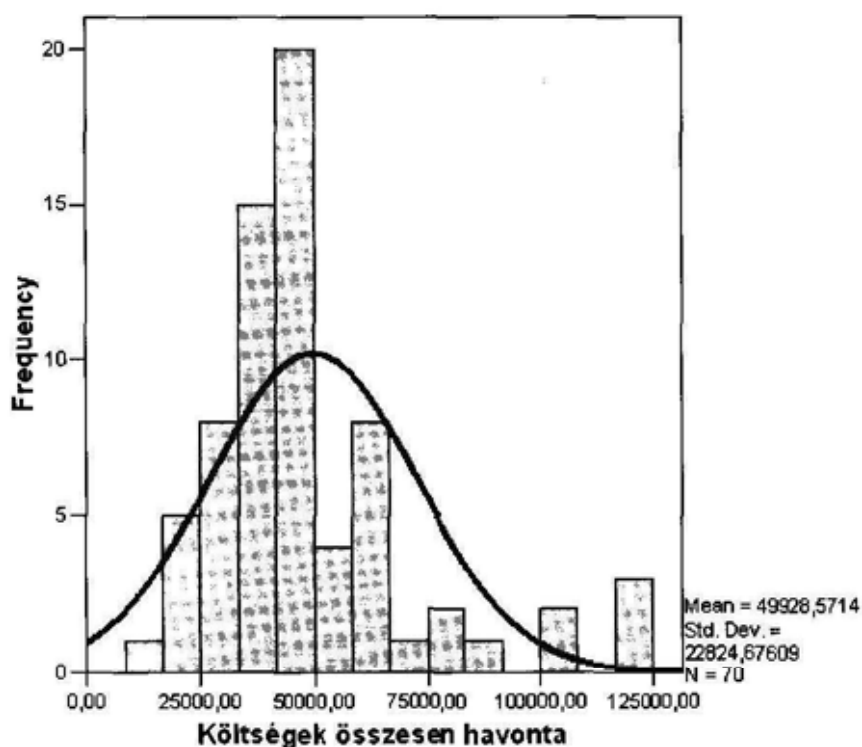
One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Költségek összesen havonta	70	49928,5714	22824,67609	2728,07059

One-Sample Test

	Test Value = 0					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Költségek összesen havonta	18,302	69	,000	49928,57143	44486,2195	55370,9233

Histogram

1. ábra. A nem szolnoki lakóhelyű, de a Szolnoki Főiskolán tanuló nappali tagozatú hallgatók összes havi költségének histogramja

lehetősen közelítő, de semmiképpen sem eltűzött becsléssel — 270 nap szolnoki tartózkodással számolva 486.000 vendégéjszakát kapunk, ami 6,8-szer nagyobb, mint a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma. Ez egyértelműen bizonyítja, hogy az „oktatási turizmus” Szolnok esetében milyen nagy fontossággal bír.

Czirják Györgyi végzős főiskolai hallgató (Szolnoki Főiskola, Idegenforgalomi és szálloda szak) diplomadolgozatához 2008 márciusában készített vizsgálatában 70 fő (ezen belül 6 férfi) véletlenszerűen kiválasztott nem szolnoki, de kollégiumban vagy albérletben Szolnokon lakó

nappali tagozatos hallgatót kérdezett meg a Szolnoki Főiskola turizmus-vendéglátás szakán. A kérdések közt többek között szerepelt az összes kiadásukra való kérdés is.

A kutatás egyik részeredménye a Szolnokon albérletben vagy kollégiumban lakó, de nem szolnoki főiskolás hallgatók összes költségére a következő eredményt adta:

A megkérdezés eredményeként az látható, hogy havonta átlagosan 49928,6 forintot költenek a hallgatók (95%-os valószínűséggel a konfidencia intervallum 44486,2 és 55370,9 forint között adódik).

Ezek szerint tehát évente a mintegy 1800 fő

nem szolnoki főiskolás, akik legalább 9 hónapig a városban tartózkodnak, a havi átlagos 49928,6 forint kiadással számolva mintegy 809 millió forintot költ el a városban.

Végső soron tehát csupán a Szolnoki Főiskola nappali tagozatos hallgatóinak költése ré-

vén csaknem 800 millió forint többletbevételhez jutnak a szolnoki vállalkozások.

E bevétel nélkül Szolnok kereskedelmi, szolgáltató és vendéglátó vállalkozási igen nagy bajba kerülne, ami az egész város gazdaságát is súlyosan érintené.

Irodalom

- Canadian Tourism Commission [2001]: Learning Travel. Ontario.
- Czirják, Györgyi [2008] Szakdolgozat (kéziratban, részlegesen elkészült állapotban. Szolnoki Főiskola)
- Holloway, J. Ch. [2002]: The Business of Tourism. 6th Ed. Person Educational Ltd. Harlow.
- Hatos Pál [2004] (szerk.) Idegen nyelvű képzések és külföldi hallgatói mobilitás a magyar felsőoktatásban. Magyar Ösztöndíj Bizottság Irodája. Budapest
- Lengyel, Márton [1992]: A turizmus általános elmélete. VIVA, Budapest
- KSH [2007] Jelentés a 2006 évi teljesítményről
- OECD [2007]: Education at a Glance. OECD.
- KSH [2006], Oktatási Statisztikai Évkönyv 2005/2006, Oktatási és Kulturális Minisztérium. Budapest
- Pape, Ruth [1964]: Touristry – a type of occupational mobility. in: Social Problems 2/4 Spring
- Ritchie, B.W. [2003]: Managing Educational Tourism. Aspects of Tourism 10. Channel View Publications, Clevedon.
- Tasnádi, József. [1998]: A turizmus rendszere. Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola, Szolnok, <http://www.felvi.hu>